

İLKÖĞRETİM OKULLARINDA BÜYÜK SINIFLARIN YÖNETİMİNDE KARŞILAŞILAN SINIF İÇİ SORUNLARA ÖĞRETMEN YAKLAŞIMI ÜZERİNE BİR ARAŞTIRMA

Yrd. Doç. Dr. Ayhan SEYFULLAHOĞULLARI

Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Meslek Yüksekokulu

Özet

Bu araştırmanın amacı, büyük sınıfların yönetiminde karşılaşılan sorunların önem derecesinin ve bu sorunlara ilişkin öğretmen görüşlerine etki eden demografik faktörlerin belirlenmesidir. Çalışmada, eğitim-öğretim ortamında büyük sınıflarda karşılaşılan sınıf içi sorunlar, önem derecesi ve sınıf içi sorunlara öğretmen yaklaşımının çeşitli demografik değişkenlerle ilişkisi incelenmiştir. Bu amaca yönelik olarak öncelikle ilköğretim okullarında görev yapan öğretmenlerin çeşitli demografik özellikleri incelenmiş, büyük sınıflarda karşılaşılan sınıf içi sorunlar ve önem dereceleri friedman testi ile belirlenmiş ve son olarak tek yönlü MANOVA analizi ile büyük sınıflarda karşılaşılan sınıf içi sorunlara öğretmen yaklaşımına etkisi olan demografik değişkenler ortaya çıkarılmıştır. Elde edilen bulgulara göre; yanındakilerle konuşmak, söz almadan konuşmak, derse hazırlıksız gelmek, dersi dinlememek, arkadaşlarının dikkatini dağıtmak, arkadaşlarıyla tartışmak, arkadaşlarıyla kavga etmek en önemli karşılaşılan sınıf içi sorunlar olarak karşımıza çıkmaktadır. Diğer yandan sınıf içi sorunlara öğretmen yaklaşımı üzerinde etkili olan demografik değişkenlerin ise "öğrenci sayısı" ve "mezun olunan okul" olduğu saptanmıştır.

Anahtar Kelimeler: Büyük Sınıflar, Tek Yönlü MANOVA Analizi.

RESEARCH ON TEACHER ATTITUDE CONCERNING IN-CLASS PROBLEMS ENCOUNTERED IN THE MANAGEMENT OF UPPER GRADES IN PRIMARY EDUCATION SCHOOLS

Abstract

The purpose of this research is finding out the degrees of significance of the problems encountered in the management of upper grades and signifying demographic factors which affect teacher views concerning these problems. In this study, in-class problems encountered in education-instruction environment in upper grades, their degrees of importance and the relationship between teacher approach for in-class problems and various demographic variables have been considered. For this purpose, first various demographic features of those teachers who work in primary education schools have been studied, the in-class problems encountered in upper grades and their degrees of importance have been determined through Friedman Test and finally the demographic variables which have effects on teacher approach for the in-class problems encountered in upper grades have been revealed through One-Way MANOVA Analysis. According to the findings obtained, talking to desk-mates, talking without permission, becoming unprepared for the lesson, not listening to the teacher, distracting classmates' attention, arguing with classmates and quarreling with classmates are the most frequent in-class problems. On the other hand, the demographic variables which are influential on teacher approach for in-class problems are the number of students and the schools which teachers graduated from.

Key Words: Upper grades, One-Way MANOVA Analysis

Giriş

Eğitim ve öğretimin amacı; özgür düşünceli, kişilik sahibi, öğrendikleri arasında neden-sonuç ilişkisi kurabilen insanlar yetiştirmektir. Eğitimin amacı asla belli kalıplar içine sıkıştırılmış bireyler yetiştirmek olmamalıdır (Özden, 1999:10). Hedeflenen özgür insanı yetiştirmek için eğitimin demokratik olması ön koşuldur. Demokrasi insan haklarına saygı, kişiler arası çatışmaların barışçıl yollarla çözülmesi, kişiler arası uyumlu ilişkilerin kurulması en iyi günlük hayat içinde birlikte yaşam ile öğrenilebilir (Kepenekçi, 2000:102). Okul yaşamı toplum yaşamının küçük bir örneğidir ve bu tür yaşantılar için zengin bir kaynaktır. Öğrenci davranışları ve tutumları üzerinde tüm okul üyeleri arasındaki ortak eşgüdümün büyük etkisi vardır (Thompson and Sharp, 1994:176).

Gelişmekte olan ülkeler sınıfında yer alan Türkiye’de genç nüfus oranının fazla olmasına paralel olarak ilköğretim okullarında bulunan sınıflardaki öğrenci sayısının fazlalığı, eğitime olumsuz bir şekilde yansımaktadır. Bu durum, sınıf mevcutlarını incelemenin gereğini ortaya koymakla birlikte şu an için Türkiye’de tartışılması gereken önemli bir sorun olma özelliğini ön plana çıkarmaktadır.

Bu bağlamda araştırmanın amacı, ilköğretim okullarındaki büyük (kalabalık) sınıfların yönetiminde karşılaşılan sınıf içi sorunlar, bu sorunların karşılaşımla sıklıklarına göre sınıflandırılmaları, öğretmenlerin demografik özelliklerinin sınıf içi sorunlara yaklaşımını nasıl etkilediğini araştırmaktır. Çalışmamızın, gelecek nesillerin yetişmesinde büyük bir güç olan öğretmenlerin sınıf yönetiminde karşılaştıkları sorunları ve bu sorunlara verdikleri tepkileri etkileyen (demografik) özelliklerin belirlenmesine ışık tutacağı, bu konuda araştırma yapacaklara veri sağlaması açısından da katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Kavram Çerçevesi

Geleneksel sınıf yönetimi yaklaşımı öğretmen merkezlidir. Başka bir anlatımla, sınıf içi yaşantılarda ve bu yaşantıların aktarıldığı eğitim etkinliklerinde öğretmen etkin (aktif) öğrenci edilgen (pasif) bir konumdadır (Aydın,2000:3).

Sınıf yönetimi genellikle sınıfta disiplini sağlamak olarak algılanmaktadır. Ancak günümüzde sınıf yönetimi, sınıf yöneticisi olan öğretmenin disiplini sağlamakla birlikte, sınıf ortamının fiziksel düzenini sağlaması, sınıf içi iletişimini düzenlemesini kısaca sınıfta eğitim öğretim etkinlikleri için olumlu iklimin yaratılmasını içerir (Aydın, 2000:5).

Sınıf yönetiminin temelinde olumsuz davranışların önlenmesi veya bunlarla başa çıkılması, öğretmen ve öğrencilerin öğretim sürecinde karşılaşılan çalışma engellerinin ortadan kaldırılması, öğrencilerle etkili iletişimin sağlanması hedeflenmektedir.

Sınıf yönetimi, çok yönlü ve uzun çabalar isteyen güç bir iştir. Her gün saatlerce kalabalık bir öğrenci gurubuyla beraber olmak, yapılacak her davranışı ayrıntısıyla planlamak, gerçekleşmesini sağlamak ve sınıftaki her şeyden her an haberdar olmak kolay değildir (Balkı, 2003:26). Buna bağlı olarak büyük sınıflarda öğretmenin sınıfın bütünü kontrol altında tutması da mümkün değildir. Sınıfta aynı anda birkaç farklı durum meydana geldiği düşünülürse yeterli kontrol sağlanamadığı zaman öğrenme faaliyetlerinden uzaklaşmalar ortaya çıkabilmektedir (Öztürk, 2000:138).

Öğretmen, zaman zaman sınıf içinde uygunsuz davranışlarla karşı karşıya gelebilir. Uygunsuz davranışlar, kabul edilebilir sosyal davranış normlarına uymayan hareketlerdir. Bunlar, sınıfta bulunan diğer öğrenciler üzerinde fiziksel ya da psikolojik zararlar yaratır. Bazı durumlarda bu davranışlar öğretim programının uygulanmasını kesintiye uğratan grupça uygunsuz davranışlara da dönüşebilir. Bunlar dersin hedeflerinin gerçekleşmesini engelleyen istenmeyen davranışlardır (Demir, 2000:204).

Türk eğitim sisteminin bilinen fakat pek de tartışılmayan önemli sorunlarından biri olan kalabalık sınıf sorununu, gelişmiş ülkeler çözmüş olmasına rağmen bu sorunun üzerinde ülkemizde yeterince durulmamaktadır (Yaman, 2006:329). Özellikle sınıf yönetimi bağlamında yeni göreve başlayan öğretmenlerin karşılaşmaları olası kaygı ve sorunların başında büyük (kalabalık) sınıflar gelmektedir (Seferoğlu, 2004:83).

Öğrenci sayısının onaltının altında olan sınıflara küçük, on altı ile yirmi beş arasındakilere orta, daha fazla sayıda öğrencinin bulunduğu sınıflara büyük sınıf denebilir. Sınıfın büyüklük ölçüsü, derslerin, yöntemlerin ve sınıf olanaklarının değişmesiyle farklılaşabilir. Sınıftaki öğrenci sayısının azlığı ile öğrenci ve öğretmen başarıları arasında ilişki bulunmuştur. Bu ilişki, öğrenci sayısı arttıkça daha fazla belirginleşmektedir (Başar, 1999:118). Class ve arkadaşları kırk ve daha fazla öğrenci bulunan sınıfların öğrencilerin akademik başarılarını olumsuz yönde, onsekiz ve daha az sayıda öğrenci bulunan sınıfların ise olumlu yönde etkilediğini bulmuştur (Erden, 2005:234).

Öğrenci sayısı az olan sınıflarda daha çok sayıda öğretim yöntemi kullanılabilir. Kalabalık olmayan sınıfların yararlarından biri, öğretmene sağladığı kolaylıklardır. Bu sınıflar, öğretmene ek zaman kullanımı, az kaynakla yetinebilme, her öğrenciye daha fazla zaman ayırabilme, öğrenci gelişimini kolay izleyebilme, sınıf daha etkili yönetebilme, etkin öğrenmeyi kolaylaştırabilme fırsatları verir (Celep,2002:14).

Diğer yandan öğretmenlerin karşı karşıya kaldığı istenmeyen öğrenci davranışları ki bunlar, sözel yada fiziksel saldırı, kopya çekme, yalan söyleme, hırsızlık, öğretmenin istediği şeylere itiraz etme, sınıfta saygısızlık, bağırarak konuşma, sınıfta gezme, dersle ilgilenmeme gibi davranışlardır (Charles, 1992:163).

Öğrenciler üzerinde baskı kurarak disiplini sağlamak şeklindeki çok zararlı geleneksel yonteme başvuran öğretmen sayısı az değildir. Bu bazı öğretmenlerin yetişme

eksikliği ve kişilik zaaflarından kaynaklandığı gibi sınıfların çok kalabalık olmasından da ileri gelmektedir. Kalabalık sınıfların tek sakıncasının, öğrencilerin dersi iyi öğrenmemeleri zannedilir, hâlbuki kalabalık sınıflarda öğretmenler önce disiplini sağlamayı düşünmek zorunda kalmaktadır. Bunun için de dayak, notla tehdit, korkutma, bağırma ve hakarete başvurabilmekte, böylece kalabalık sınıfların pek fark edilmeyen en önemli sakıncası, öğrenci kişiliğinin baskı altında tutulması ve özgür/yaratıcı davranışların körlenmesidir (Akyüz, 1992:459).

İlköğretimde mevcudu az sınıfların sağladığı yararardan hareket eden Biddle ve Berliner'in (2002), sınıf mevcutlarının azaltılmasına ilişkin yaptıkları çalışmalarda ulaştıkları sonuçlardan birisi de şudur: İlköğretimin ilk sınıflarında sınıf mevcudu azaltıldığında, tüm öğrenci tipleri mutlak surette yarar sağlayabilmektedir. Bu yararlar özellikle öğrenme güçlüğü olan öğrenciler için daha fazladır (Biddle/Berliner 2002'den aktaran, Güçlü, 2002:54).

Duke ve Trautvetter'in (2001) büyük okulların olumsuz etkilerini azaltma üzerine yaptıkları çalışmada, dört farklı bakış açısı mevcuttur: küçük okullar inşa etme, uydu okul modelinden faydalanma, mevcut okullarda (alanları daha küçük birimlere ayırarak) yer tahsis etme ve yeniden düzenleme/restorasyondur (Pehlivan, 2002:116). Küçük okulu, öğrenci sayısı az olan ve öğrencilerin daha fazla bilgi edinme fırsatı bulabildikleri, öğretmenlerin daha iyi bir sınıf yönetimi sergiledikleri, daha az sayıda ve daha sıcak ilişkiler içinde personele sahip, öğrencilerin daha iyi öğrenebildikleri ve daha başarılı oldukları, eğitimcilerle aileler arasında daha yakın ilişkilerin kurulduğu, şiddet içeren davranışlardan arınmış, öğretim programının sosyal etkinliklerle desteklendiği, yöneticilerin öğrenci-veli ve öğretmenlere daha fazla zaman ayırabildiği okullar ve sınıflar olarak tanımlamaktadır.

Küçük okullarda bireyler arası iletişimin önemli öğelerinden biri olan içtenlik Seifert'e (1991) göre, öğretmenin öğrenciyle ilişkilerinde gerçek duygularını yaşamasıdır. Öğrenciye değer verme ve saygı duyma, öğrencinin benlik saygısını yükseltmekte, empatik anlayış ise öğrenmeyi kolaylaştırmaktadır (Seifert 1991den aktaran, Güçlü, 2002:63). Diğer taraftan öğretmenin sınıf içerisinde zorlandığı en önemli konulardan biri de empatik iletişimi sürekli kılmaktır. Büyük sınıflarda etkili ve verimli iletişim düzeyi oldukça düşük olmakta, gürültü ve uğultuyu ortadan kaldırmak isteyen öğretmen de çözüm olarak sesini yükseltmek ya da şiddete başvurmak zorunda kalmaktadır.

Türk eğitim sisteminde nitel ve nicel pek çok sorun yaşanmaktadır. Bunlardan biri okullaşma oranının düşük, bir dersliğe düşen öğrenci sayısının yüksek olmasıdır (MEB, 2001). Bir dersliğe düşen ortalama öğrenci sayısı ilköğretim okullarında 56, liselerde 52'dir (Sarp, 2000:14). Türkiye'de nüfus, özellikle 1980'li yıllardan sonra hızlı bir şekilde şehirlere doğru kayma eğilimine girmiştir. Kentlerde köyünü yaşamaya çalışan ve bu ortamı da tam olarak bulamayan insanların yeni bir yerleşim biçimi ortaya çıkarması ve gecekonduların çoğalması, şehirlerde nüfusa olan baskıyı artırmıştır (Yıldırım, 2003:270). Nüfus yoğunluğu yüksek olan ve okul bina sayısının

yeterli olmadığı kentlerde, sınıf mevcutlarının fazla olması ve ikili öğretimin normal bir uygulama hâline gelmesi eğitimin niteliğini olumsuz olarak etkilemiştir (Tezcan, 1998:112). Okul sayısının yetersizliği, mevcut okulların ve sınıfların kalabalık olmasına; kalabalık sınıflar ise eğitimin niteliği ile ilgili yeni sorunlara neden olmaktadır (Öğülmüş ve Özdemir, 1995:261). Yapılan araştırmalar, öğrenci sayısı ile akademik başarı arasında ilişki olduğunu, öğrenci sayısının az olduğu sınıflarda akademik başarının ve öğrenmenin, öğrenci sayısı çok olan sınıflara göre daha yüksek olduğunu ortaya koymaktadır (Uludağ ve Odacı, 2002:153).

Sınıf büyüklüğü Avrupa Birliği'ne üye ülkelerden Lüksemburg'da 17-18, Portekiz'de 20-26 arasındadır. Gelişmiş ülkeler, sınıflarda verilen eğitimin niteliğini artırmak için olanca hızlarıyla sınıf mevcutların azaltma yoluna gitmektedirler. Amerika'da sınıf mevcutlarının azaltılmasına ilişkin yapılan çalışmaların nedenleri şöyle ifade edilmektedir (Finn 2002'den aktaran, Güçlü, 2002:56): Son günlere kadar eğitim, devlet düzeyinde oldukça önem kazanmıştır. Ekonominin iyi olması okul geliştirme çalışmaları için yeterince kaynağa sahip olunmasına zemin hazırlamıştır. Ayrıca öğretmen, ebeveyn, politikacı, millet meclisi üyesi hatta mahkemeler dahi öğrenme/öğretmede sınıfın küçük olması konusunda hem fikirdirler.

Çin'de sınıflardaki öğrenci sayısı 30 ile 70 arasında olup çoğunlukla 50-60 kişilik sınıflarda ders yapılmaktadır (Jin ve Cortazzi, 1998:739). Japonya'da ise ilkokullarda sınıflardaki ortalama öğrenci sayısı 40'tır. Bu ülkede büyük sınıfların getirebileceği olumsuzluklar 'küçük çalışma grupları'na bölünerek giderilmektedir. Büyük sınıfta anlatım yönteminde ısrar etmek yerine, gruplar oluşturarak sınıfı küçültmek, küçük grubun özelliklerinden yararlanmak gerekir. Grup yöntemi, derse ilgiyi de artırır. Böylece öğretmen merkezli yöntemler kullanılması yerine öğrencilerin merkeze alınıp gruplar oluşturularak eğitim/öğretim yapılması, sınıf büyüklüğünün öğrencinin akademik başarı üzerindeki olumsuz etkisini kısmen azaltmış olacaktır.

Araştırma Metodolojisi

Araştırmanın Amacı: Bu çalışmada, ilköğretim okullarındaki büyük sınıfların yönetiminde karşılaşılan sınıf içi sorunlar, bunların karşılaşımla sıklığı, önem derecesi ve ilköğretim okullarında görev yapan öğretmenlerin demografik özelliklerinin sınıf içi sorunlara yaklaşımlarına etkisi (hangi düzeyde) belirlenmeye çalışılmıştır.

Araştırmanın Kapsamı: Araştırmanın ana kitesini, Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı resmi ilköğretim okullarında çalışan öğretmenler oluşturmaktadır. Bu öğretmenlerin sayısı 378.665'dir (MEB, 2005). Araştırma evrenindeki öğretmenlerin nicel açıdan temsil yeterliliklerini sağlamak amacıyla uzman görüşleri ve örneklem tekniklerine dayalı olarak minimum kişi sayısı hesaplanmıştır. Araştırma bulgularının % 95 güven aralığında, \pm % 5 örnekleme hatası ile genellenebileceği söylenebilir. Yapılan işlemlere sonucunda, örnekleme olması gereken kişi sayısı en az 536'dır. Araştırma örneklemindeki elaman sayısına karar verildikten sonra Türkiye genelinde

resmi ilköğretim okullarında çalışan öğretmen dağılımını tutarlı bir şekilde temsil etmesi için homojen yapıda olmayan bu evren için tabakalama örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Bu amaçla ilköğretim okullarında görev yapan öğretmenlerin bölgelere göre dağılımı esas alınmıştır. Bölgelerde çalışan öğretmenin ana kitledeki genel öğretmen sayısına göre yüzdeleri tespit edilmiştir. Bu yüzdelikler kullanılarak orantı yoluyla araştırma örneklemindeki tabakalara düşen öğretmen sayıları tespit edilmiştir. Bu çerçevede anket soruları tesadüfi olarak belirlenen 550 öğretmene uygulanmıştır. Elde edilen anketlerden 513 tanesi değerlendirmeye alınmış, hatalı ve eksik doldurulan 37 anket değerlendirme bırakılmıştır.

Veri Toplama Yöntemleri: Araştırma verileri, ulaşabildiğimiz öğretmenlere önceden eğitim verilen anketörler yardımı ile araştırmacı tarafından hazırlanan anket formu kullanılarak toplanmıştır. Araştırma kapsamındaki diğer formlar ise örneklem grubunda yer alan okullardaki yöneticilerin (müdür, müdür yardımcısı) bir kısmına e-posta ile gönderilmiş, bir kısmına ise elden dağıtılmıştır.

Anket Sorularının Hazırlanması: Araştırma betimsel tarama modelindedir. Bu araştırmada sosyal bilimlerde sıkça kullanılan tarama modellerinden Genel Tarama Modeli kullanılmıştır. Tarama modellerinden genel tarama modelleri, çok sayıda elemandan oluşan bir evrende, evren hakkında genel bir yargıya varmak amacı ile evrenin tümü ya da ondan alınacak bir grup örnek ya da örneklem üzerinde yapılan tarama düzenlemeleridir (Karasar, 1998:78). Araştırmaya ait veriler araştırmacı tarafından geliştirilen bir ölçek aracılığıyla toplanmıştır. Anket, öğretmenlerin kalabalık sınıf yönetiminde karşılaştıkları sorunlar, bunların karşılaşıma sıklığı, önem derecesi ve bu sorunlarla başa çıkmak için kullandıkları yöntemleri belirlemeye yönelik sorulardan oluşmaktadır. Araştırmadaki veriler anket yoluyla toplanmıştır. Araştırmada kullanılan veri toplama aracının geliştirilmesinde önce literatür taraması yapılmış, benzer araştırmalardan yararlanılmış, öğretmen ve uzman görüşleri de dikkate alınmıştır. Anket formu kalabalık sınıflarda öğretmenlerin Sınıf İçi Sorunlarla Karşılaşıma durumunu ölçen ölçek 20 maddeden oluşmaktadır. Öğretmenlerin kalabalık sınıf yönetiminde karşılaştıkları sorunlara verebilecekleri tepkiler, "Hiç önemli değil", "Önemsiz", "Kararsızım", "Önemli", "Çok önemli" olarak tanımlanmış ve öğretmenlerden her bir sorun için bunlardan hangilerini seçecekleri belirmeleri istenmiştir.

Veri Analizi ve Kullanılan İstatistiksel Yöntemler: Araştırmada veri toplama araçları ile elde edilen bilgilerin çözümlenmesi SPSS 15 paket programı kullanılarak bilgisayar ortamında gerçekleştirilmiştir. Değişkenlere ait tanımlamada; type olarak nümerik ve ölçek olarak ise scale ölçek tipinde değişkenler veri grubunu oluşturmaktadır.

Araştırmanın Geçerliliği ve Güvenilirliği

Anketin güvenilirliğinin test edilmesinde Alfa Katsayısından (Cronbach Alfa) yararlanılmıştır. Soruların, alfa katsayısına ne derecede ve ne yönde etkide bulduklarını saptayabilmek için; “Değişken Silindiği Taktirde Ölçeğin Alfa Katsayısı” (Alpha if Item Deleted) değerleri anket için hesaplanmıştır. Söz konusu değerler, herhangi bir değişken silindiği taktirde, geri kalan değişkenlerin iç tutarlılıklarını göstermektedir. İç tutarlılığı gösteren güvenilirlik analizi sonuçlarından, Sınıf İçi Sorunlarla Karşılaşma Sıklığı Ölçeğinin güvenilirlik katsayısının $\alpha = 0,871$ 'tir. Madde silindiğinde Cronbach Alpha değerleri incelendiğinde herhangi bir maddenin ölçekten çıkartılmasının ölçeğin güvenilirliğini arttırmayacağı, aksine güvenilirliğini düşürerek ölçeğin iç tutarlılığına zarar vereceği ve bu şekilde ölçme gücünü azaltacağı anlaşılmaktadır. Bu çerçevede Sınıf İçi Sorunlarla Karşılaşma Sıklığı Ölçeğinin 20 maddelik yapısı korunmuş ve bundan sonraki analizlerde bu yapı esas alınmıştır.

Tablo 1: Sınıf İçi Sorunların Önem Derecesi Ölçeğini Oluşturan Maddelerin Güvenilirliğine Etkileri

	Madde Silindiğinde Ölçek Ortalaması	Madde Silindiğinde Ölçek Varyansı	Düzeltilmiş Madde Bütün Korelasyonu	Madde Silindiğinde Cronbach Alpha
Derse hazırlıksız gelmek	82,2339	56,906	,285	,871
Dersi dinlememek	82,0253	56,810	,378	,868
Kopya çekmek	82,6023	53,166	,435	,867
Derse geç gelmek	82,6140	55,093	,426	,867
Sınıf içinde dolaşmak	82,6472	53,670	,488	,865
Yanıdakilerle konuşmak	82,4795	54,660	,463	,866
Derste uyumak	82,6901	52,859	,406	,870
Söz almadan konuşmak	82,3060	54,588	,499	,864
Öğretmene karşı gelmek	82,1735	53,077	,577	,861
Arkadaşlarının dikkatini dağıtmak	82,3080	54,667	,511	,864
Dersi kaynatmaya çalışmak	82,5712	52,159	,557	,862
Sınıfı kirletmek	82,2943	54,884	,482	,865
Okul demirbaşına zarar vermek	82,1540	54,810	,518	,864
Kapıyı çalmadan sınıfa girmek	82,7310	52,748	,511	,864
Derste bir şeyler yemek/içmek	82,8538	52,254	,492	,865
Arkadaşlarıyla tartışmak	82,4698	53,359	,536	,863
Arkadaşlarıyla kavga etmek	82,2300	54,439	,504	,864
Sorulan sorulara kayıtsız	82,4639	53,491	,545	,863
Cinsel tacizde bulunmak	82,0253	55,966	,438	,867
Dersi izinsiz terk etmek	82,0897	55,621	,442	,866

Tek Yönlü MANOVA Analizi

Varyans analizi 1. tip hata oranını yükseltmeden ikiden fazla grubun ortalamasının karşılaştırılmasında kullanılan bir testtir. Varyans analizinde Ho hipotezi, bütün grupların ortalamalarının eşit olduğunu yada fark olmadığını ifade etmektedir Johnson (1992,s.285).

$$H_0 = \mu_1 = \mu_2 = \mu_3 = \dots = \mu_n$$

H_a = ortalamalardan en az ikisi arasında anlamlı fark vardır.

Varyans analizinde, temel hedef ortalamalar arasında fark olup olmadığını anlamaktır. Sonuca ulaşmak, iki tip varyansın kıyaslanmasında kullanıldığı için işlem, varyans analizi olarak adlandırılmıştır. Gruplar arası elde edilen varyans ile, gruplar içinden elde edilen varyans arasında anlamlı bir fark olup olmamasına göre de hipotez testi yapılmaktadır Stevens (1986,s.263).

Bu çalışmada varsayımları sağlayan dört bağımsız değişken (demografik değişken); ilköğretim okullarında görev yapan öğretmenlerin yaş, mezun olunan okul, mesleki kıdem ve okullardaki öğrenci sayısı ve her bir bağımsız değişken için üç bağımlı değişken (sınıf içi sorunları ölçeği) söz konusudur. Bağımsız değişkenin, bağımlı değişkenler üzerinde bir etki gösterip göstermediğini test etmek için Tek Yönlü MANOVA kullanılmıştır. İki yönlü MANOVA kullanılmamasının nedeni varsayımların sağlanamamasıdır. Demografik değişkenler ile ilk öğretim okullarında karşılaşılan sınıf içi sorunlara öğretmen yaklaşımı arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olup olmadığı analiz edilmiştir. Hesaplanan test istatistiği olarak F değeri kullanılmıştır. Demografik değişkenlere (bağımsız değişken) göre sınıf içi sorunlara öğretmen yaklaşımı (bağımlı değişkenler) ortalamalarından elde edilen gruplar arası varyans ile gruplar içi varyans arasındaki farklılığın anlamlı olup olmadığı araştırılması ile istatistiksel test süreci tamamlanmıştır.

$$F = \frac{MSB}{MSE}$$

MSB: Gruplar arası Varyans (Mean Square Between)

MSE: Gruplar içi Varyans (Mean Square Error)

F değeri, istenilen anlamlılık düzeyinde tablo değerinden küçük ise H_0 hipotezi red edilemez. Yani ortalamalar arasında anlamlı bir farkın olmadığı sonucuna ulaşılır. Eğer F değeri, tablo değerinden büyük ise H_0 hipotezi red edilir. Bu durumda, ortalamalar arasında anlamlı bir farkın olduğu yargısına varılır Johnson (1998,s.313). Çalışmada, iki bağımsız değişken (mezun olunan okul, öğrenci sayısı) için F değeri ve anlamlılık düzeyi dikkate alındığında; H_0 hipotezini red edilmiştir. Yani, bu iki bağımsız değişken (mezun olunan okul, öğrenci sayısı) gruplarına göre, sınıf içi sorunlara öğretmen yaklaşımını ölçeği grup ortalamaları arasında farklılık vardır ve bu farklılık istatistiksel olarak anlamlıdır. Diğer iki bağımsız değişken (yaş, mesleki kıdem) ve bağımlı değişkenler (sınıf içi sorunlar) arasındaki farklılık anlamlı değildir (H_0 kabul).

Bulgular ve Yorum

Bu bölümde araştırmaya katılan öğretmenlerin demografik özellikleri frekans ve yüzde tanımlayıcı istatistikleri ile özetlenmiş, önceki bölümde güvenilirliği incelenen büyük sınıflarda karşılaşılan sınıf içi sorunların önem derecelerine göre sınıflandırılmaları yapılmıştır. Daha sonra, demografik özelliklerin kalabalık sınıfların yönetiminde karşılaşılan sorunlara öğretmen yaklaşımı etkisinin tek yönlü MANOVA analizi sonuçları ayrıntılarıyla incelenmiş ve etkili olan demografik değişkenler araştırılmıştır.

Öğretmenlerin Demografik Özelliklerine İlişkin Bulgular

Bu bölümde araştırmaya katılan öğretmenlerin cinsiyet, yaş, mesleki kıdem, mezun oldukları okul ve sınıflarındaki öğrenci sayısına ilişkin tanımlayıcı özellikleri frekans ve yüzdeler yardımıyla incelenmiştir. Araştırmaya katılan öğretmenler cinsiyet değişkeni baz alınarak incelendiklerinde yaklaşık % 56'sının bay, yaklaşık % 44'ünün bayan olduğu anlaşılmaktadır.

Tablo 2: Öğretmenlerin Cinsiyetlerine Bağlı Olarak Dağılımları

	Frekans	Yüzde	Geçerli Yüzde	Toplamsal Yüzde
Veriler				
Bay	289	56,3	56,3	56,3
Bayan	224	43,7	43,7	100,0
Top.	513	100,0	100,0	

Araştırmaya katılan öğretmenler yaş değişkeni baz alınarak incelendiklerinde % 44'ünün 30 yaşının altında, % 30'unun 31-40, % 16'sının 41-50 yaşları arasında, % 10'unun ise 50 yaşının üzerinde olduğu anlaşılmaktadır.

Tablo 3: Öğretmenlerin Yaşlarına Bağlı Olarak Dağılımları

	Frekans	Yüzde	Geçerli Yüzde	Toplamsal Yüzde
Veriler				
30 yaş altı	229	44,6	44,6	44,6
31-40	152	29,6	29,6	74,2
41-50	80	15,6	15,6	89,8
50 üzeri	52	10,2	10,2	100,0
Toplam	513	100,0	100,0	

Araştırmaya katılan öğretmenler mesleki kıdem değişkeni baz alınarak incelendiklerinde yaklaşık % 28'inin 1-4, % 29'unun 5-9, % 14'ünün 10-14, % 7'sinin 15-19 arası, % 22'sinin ise 20 yılın üzerinde mesleki kıdeme sahip oldukları anlaşılmaktadır.

Tablo 4: Öğretmenlerin Mesleki Kıdemlerine Bağlı Olarak Dağılımları

	Frekans	Yüzde	Geçerli Yüzde	Toplamsal Yüzde
1—4	142	27,7	27,7	27,7
5—9	153	29,8	29,8	57,5
10—14	72	14,0	14,0	71,5
15—19	36	7,0	7,0	78,5
20 ve üye.	110	21,5	21,5	100,0
Toplam	513	100,0	100,0	

Araştırmaya katılan öğretmenler mezun oldukları okullar baz alınarak incelendiklerinde yaklaşık % 8'inin eğitim ön lisans, % 9'unun eğitim enstitüsü, % 9'unun eğitim yüksek okulu, % 38'inin eğitim fakültesi sınıf öğretmenliği, % 16'sının eğitim fakültesinin diğer bölümleri, % 20'sinin ise bunların dışındaki bölümlerden mezun oldukları anlaşılmaktadır.

Tablo 5: Öğretmenlerin Mezun Oldukları Okullara Bağlı Dağılımları

	Frekans	Yüzde	Geçerli Yüzde	Toplamsal Yüzde
Veriler Eğitim On Lisans	43	8,4	8,4	8,4
Eğitim Enstitüsü	44	8,6	8,6	17,0
Eğitim Yüksekokulu	45	8,8	8,8	25,8
Eğt.Fak.Sınıf Öğretmen.	195	38,0	38,0	63,8
Eğt.Fak.Diğer Böl.	84	16,4	16,4	80,2
Fen Edebiyat Mühendis.	102	19,8	19,8	100,0
Toplam	513	100,0	100,0	

Araştırmaya katılan öğretmenler dersine girdikleri sınıfların mevcutları baz alınarak incelendiklerinde % 2'sinin 20-24, % 1'inin 25-29, % 2'sinin 30-34, % 9'unun 35-39, % 26'sinin 40-44, % 21'inin 45-49, % 39'unun 50 ve üzeri mevcuda sahip sınıflarda ders verdikleri anlaşılmaktadır.

Tablo 6: Öğretmenlerin Sınıf Mevcutlarına Bağlı Olarak Dağılımları

	Frekans	Yüzde	Geçerli Yüzde	Toplamsal Yüzde
Veriler 20-24	8	1,6	1,6	1,6
25-29	7	1,4	1,4	3,0
30-34	12	2,3	2,3	5,3
35-39	45	8,8	8,8	14,1
40-44	129	25,1	25,1	39,2
45-49	103	20,1	20,1	59,3
50 ve üye.	209	40,7	40,7	100,0
Toplam	513	100,0	100,0	

Büyük Sınıf Yönetiminde Karşılaşılan Sorunların Sıklığına İlişkin Bulgular

Bu bölümde büyük sınıf yönetiminde karşılaşılan sorunlar ve bunların sıklıkları incelenmiştir. Söz konusu sorunların karşılaşıma sıklıkları arasındaki farkın anlamlı olup olmadığı Friedman testi yardımıyla sınınmış daha sonra karşılaşılan sorunlar sıklıklarına göre karşılaştırmalı olarak tanımlanmıştır.

Analiz sonuçları Tablo 7'de verilmiştir. Friedman testi sonuçları kalabalık sınıf yönetiminde karşılaşılan sorunların sıklıkları arasındaki farkın $p < 0,01$ düzeyinde istatistiksel olarak anlamlı olduğunu göstermektedir. Bu bulgudan hareketle sınıf yönetiminde karşılaşılan sorunların sıklıkları arasında anlamlı farklılıklar olduğu sonucuna varılmıştır.

Tablo 7: Kalabalık Sınıf Yönetiminde Karşılaşılan Sorunlar ve Bunların Karşılaşıma Sıklıklarına İlişkin Friedman Testi Sonuçları Tablosu

N	513
Ki-Kare	4979,930
Df	19
Anlamlılık	,000

Tablo 8: Büyük Sınıf Yönetiminde Karşılaşılan Sorunlar ve Bunların Karşılaşıma Sıklıkları Tablosu

	N	AritmetikOrtalama	Ortalama Rank	Std. Sapma
Derse hazırlıksız gelmek	513	3,1988	15,3	,89237
Dersi dinlememek	513	2,9201	13,97	,83353
Kopya çekmek	513	1,8947	8,08	,71304
Derse geç gelmek	513	2,3470	10,88	,75291
Sınıf içinde dolaşmak	513	2,3294	10,49	,93262
Yanıdakilerle konuşmak	513	3,3548	16,10	,86989
Derste uyumak	513	1,4756	5,64	,68458
Söz almadan konuşmak	513	3,3411	15,91	,93896
Öğretmene karşı gelmek	513	1,3723	4,98	,64331
Arkadaşlarının dikkatini dağıtm.	513	2,9591	14,11	,85712
Dersi kaynatmaya çalışmak	513	2,1306	9,37	,83648
Sınıfı kirletmek	513	2,7329	12,74	,99256
Okul demirbaşına zarar vermek	513	1,9708	8,33	,93808
Kapıyı çalmadan sınıfa girmek	513	1,7953	7,54	,79979
Derste bir şeyler yemek/içmek	513	2,1150	9,21	,84804
Arkadaşlarıyla tartışmak	513	2,9903	14,24	,84658
Arkadaşlarıyla kavga etmek	513	2,8538	13,44	,92917
Sorulan sorulara kayıtsız kalmak	513	2,5205	11,61	,87949
Cinsel tacizde bulunmak	513	1,1774	4,05	,46532
Dersi izinsiz terk etmek	513	1,1793	4,01	,45393

Tablo 8'deki ortalama değerler incelendiğinde de öğretmenlerin değerlendirmelerine göre yanındakilerle konuşmak, söz almadan konuşmak, derse hazırlıksız gelmek, dersi dinlememek, arkadaşlarının dikkatini dağıtmak, arkadaşlarıyla tartışmak, arkadaşlarıyla kavga etmek en sık karşılaşılan sorunlar olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu sorunları sınıfı kirletmek, sorulan sorulara kayıtsız kalmak, derse geç kalmak, sınıf içinde dolaşmak, dersi kaynatmaya çalışmak, dersi kaynatmaya çalışmak sorunları izlemektedir. kopya çekmek, okul demirbaşına zarar vermek, kapıyı çalmadan sınıfa girmek sıklık açısından üçüncü sırada olan sorunlardır. Derste uyumak, öğretmene karşı gelmek, cinsel tacizde bulunmak, dersi izinsiz terk etmek ise en alt düzeyde karşılaşılan sorunlar olarak belirlenmiştir.

Tek Yönlü MANOVA Analizinde Varsayımların Sınanması

Bu çalışmada ilköğretim okullarında görev yapan öğretmenlerin demografik özelliklerinin, sınıf içi sorunlara yaklaşımlarına etkisi (hangi düzeyde) araştırılmak istenmiştir. Çalışmada kullanılan bağımsız değişken ve bağımlı değişkenler için Tek yönlü MANOVA analizi uygulanmadan önce varsayımlar sınanmıştır. Aşağıda varsayımları sağladığı saptanan her bir bağımsız değişken için kullanılan bağımlı değişkenler özetlenmiştir.

Bağımsız Değişken Bağımlı Değişkenler

Yaş Dersi Kaynatmaya Çalışmak

Kapıyı Çalmadan İçeri Girmek

Sınıf İçinde Dolaşmak

Mesleki Kıdem Derste Uyumak

Sorulan Sorulara Kayıtsız Kalmak

Sınıf İçinde Dolaşmak

Mezun Olunan Okul Yanındakilerle Konuşmak

Derse Hazırlıksız Gelmek

Dersi Dinlememek

Öğrenci Sayısı Derste Uyumak

Söz Almadan Konuşmak

Öğretmene Karşı Gelmek

Birinci sınama, ilköğretim okullarında derse giren öğretmenlerin demografik faktörlere göre, sınıf içi sorunlara yaklaşım (bağımlı değişkenler) grublarına ait kovaryans eşitliğinin sinamasıdır. Tablo 9'da, her bir demografik değişkenin Box'M

değeri, F değeri ve anlamlılık değeri ($p=0,05$ 'ten büyük) dikkate alındığında; H_0 hipotezinin (kovaryans matrisleri eşit değildir) red edildiği ve kovaryans eşitliğinin sağlandığı görülmektedir.

Tablo 9: Kovaryans Eşitliği Test Sonuçları Tablosu

	Box'M Değeri	F Değeri	S.D.1	S.D.2	Anlamlılık
Yaş	20,099	1,094	18	82884,040	0,350
Mesleki Kıdem	16,739	0,682	24	83813,653	0,874
Mezun Olunan Okul	30,360	0,986	30	100533,9	0,488
Öğrenci Sayısı	46,280	1,120	36	2022,821	0,287

Tablo 10'da, bir diğer varsayım olan, bağımlı değişkenlerdeki (sınıf içi sorunlara öğretmen yaklaşımı) gruplar arası varyans eşitliğinin test sonuçları gösterilmiştir. Buna göre, her bir bağımsız değişken (demografik değişken) gruplarına göre, bağımlı değişkenlerdeki (sınıf içi sorunlara yaklaşım) gruplar arası varyans eşitliğinin sağlandığı, bir başka deyişle; anlamlılık değerleri ($0,05$ 'ten büyük) dikkate alındığında, bağımlı değişkenlerin her biri için varyans eşitliği vardır sonucuna ulaşabiliriz.

Tablo 10: Levene Testi Sonuçları Tablosu

Bağımsız Değişken	Bağımlı Değişken	F değeri	S.D.1	S.D.2	Anlam.
Yaş	Kapıyı Çalmadan Sınıfa Girmek	0,299	3	509	0,826
	Dersi Kaynatmaya Çalışmak	0,292	3	509	0,832
	Sınıf İçinde Dolaşmak	0,016	3	509	0,997
Mesleki Kıdem	Derste Uyumak	0,266	4	508	0,900
	Sorulan Sorulara Kayıtsız Kalmak	0,077	4	508	0,989
	Sınıf İçinde Dolaşmak	0,084	4	508	0,900
Mezun Olunan Okul	Yanıdakilerle Konuşmak	0,953	5	507	0,447
	Derse Hazırlıksız Gelmek	0,748	5	507	0,588
	Dersi Dinlememek	1,694	5	507	0,135
Öğrenci Sayısı	Derste Uyumak	0,874	6	505	0,514
	Söz Almadan Konuşmak	0,673	6	505	0,672
	Öğretmene Karşı Gelmek	0,630	6	505	0,707

İlköğretim Okullarında Büyük Sınıfların Yönetiminde Karşılaşılan Sorunlara Öğretmen Yaklaşımını Etkileyen Demografik Değişkenlerin Elde Edilmesi

Demografik değişkenlerin büyük sınıfların yönetiminde karşılaşılan sınıf içi sorunlara öğretmen yaklaşımını etkileyip etkilemediğinin, ya da istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık yaratıp yaratmadığının araştırma sonuçları Tablo 11'de yer almaktadır. Burada; anlamlılık sütunundaki değerlere bakılarak, "yaş", "mesleki

Kıdem” demografik değişkenleri için Ho hipotezi kabul ve “mezun olunan okul”, “öğrenci sayısı” demografik değişkenleri için Ho hipotezi red edilir. Yani, “yaş” ve “mesleki kıdem” gruplarına göre sınıf içi sorunların grupları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olmadığı, ya da “yaş” ve “mesleki kıdem” demografik değişkenlerinin büyük sınıfların yönetiminde karşılaşılan sınıf içi sorunlar üzerinde etkili olmadığı; “mezun olunan okul” ve “öğrenci sayısı” gruplarına göre sınıf içi sorunların grupları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olduğu; bir başka deyişle, “mezun olunan okul” ve “öğrenci sayısı” demografik değişkenlerinin büyük sınıflarda karşılaşılan sınıf içi sorunlara öğretmen yaklaşımı üzerinde etkili olduğu tespit edilmiştir.

Tablo 11: Tek Yönlü Manova Ho Hipotezi Test Sonuçları Tablosu

Bağımsız Değişken	Etki	Değer	F	S.D.	Anlamlılık	Kısmi Eta Kare
Yaş	Wilks Lambda	0,986	0,620	3,000	0,781	0,005
Mesleki Kıdem	Wilks Lambda	0,985	0,528	12,000	0,898	0,005
Mezun Olunan O.	Wilks Lambda	0,978	0,598	15,000	0,000	0,775
Öğrenci Sayısı	Wilks Lambda	0,949	1,179	18,000	0,000	0,887

Tablo 12, demografik değişkenlerin büyük sınıfların yönetiminde karşılaşılan sınıf içi sorunlara ayrı ayrı etkisini yada istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık yaratıp yaratmadığının analiz sonuçlarını göstermektedir. Anlamlılık sütununa bakarak, demografik değişkenlerin, her bir sınıf içi sorun üzerinde bir farklılık yaratıp yaratmadığını ve kısmi (partial) eta sütunundan da etki derecelerini görebiliriz. “yaş” ve “mesleki kıdem” demografik değişkenlerinin büyük sınıflarda sınıf içi sorunların tümünün üzerinde anlamlı bir farklılık yaratmadığı, anlamlılık değerlerinden (0,05’ten büyük) anlaşılmaktadır. “mezun olunan okul” değişkeninin “yanındakilerle konuşmak”, “derse hazırlıksız gelmek”, “dersi dinlememek”, sınıf içi sorunları üzerinde etkili olduğu; “öğrenci sayısı” değişkeninin ise “derste uyumak”, “söz almadan konuşmak”, “öğretmene karşı gelmek” sınıf içi sorunları üzerinde etkili olduğu saptanmıştır. Etki derecelerine (kısmi eta kare) bakıldığında; ilköğretim okullarında büyük sınıflarda karşılaşılan sınıf içi sorunlara öğretmen yaklaşımı üzerinde etkili olmadığı saptanan “yaş” ve “mesleki kıdem” demografik değişkenlerinin tüm değerleri 0’ a yakındır. Büyük sınıfların sınıf içi yönetiminde etkili olduğu saptanan “mezun olunan okul” demografik değişkeninin etkilediği sınıf içi sorunların etki dereceleri sırasıyla “derse hazırlıksız gelmek (0,855)”, “dersi dinlememek (0,834)”, “yanındakilerle konuşmak (0,631)” olduğu; diğer demografik değişken olan “öğrenci sayısı” değişkeninin etkilediği sınıf içi sorunların etki dereceleri sırasıyla, “öğretmene karşı gelmek (0,880)”, “söz almadan konuşmak (0,617)”, “derste uyumak (0,453)”tır. Yani “mezun olunan okul” demografik değişkeninin en fazla etkilediği sınıf içi sorunlar, “derse hazırlıksız gelmek”, “dersi

dinlememek” ve “öğrenci sayısı” demografik değişkeninin en fazla etkilediği değişken ise “öğretmene karşı gelmek” olduğu görülmüştür.

Tablo 12: Varyans Analizi Tablosu

Bağımsız Değişken	Bağımlı Değişken	Kareler Toplamı	S.D.	Ortalama Kare	F	Anlamlılık	Kısmi Eta Kare
Yaş	K.Ç.S.G.	0,657	3	0,219	0,308	0,820	0,002
	D.K.Ç.	1,411	3	0,470	0,644	0,587	0,005
	S.İ.D.	1,096	3	0,365	0,625	0,599	0,005
	D.U.	2,480	4	0,147	0,251	0,665	0,006
Mesleki K.	S.S.K.K.	1,388	4	0,620	0,596	0,621	0,006
	S.İ.D.	0,590	4	0,347	0,659	0,909	0,002
Mezun Olunan O.	Y.K.	1,628	5	0,326	0,690	0,000	0,631
Öğrenci Sayısı	D.H.G.	0,685	5	0,137	0,391	0,000	0,834
	D.D.	0,478	5	0,096	0,421	0,000	0,855
	D.U.	11,833	6	1,972	1,926	0,000	0,453
Öğrenci Sayısı	S.A.K.	2,483	6	0,414	0,959	0,000	0,617
	Ö.K.G.	1,286	6	0,214	0,399	0,000	0,880

Tablo 13’de ise; sınıf içi sorunların demografik değişkenlere göre ortalamaları ve % 95 güven düzeyine göre alt ve üst sınır değerlerine yer verilmiştir. Buna göre “yaş”, “mesleki kıdem”, değişkenlerine göre sınıf içi sorunların ortalamaları arasında yüksek bir fark olmadığı ve güven aralık değerlerinin kesiştiği görülmektedir. Örneğin “yaş” bağımsız değişkeni için, en yüksek ortalama değer “Dersi Kaynatmaya Çalışmak (4,166)” iken en düşük değer “Kapıyı Çalmadan İçeri Girmek (4,006)” dır. Diğer sınıf içi sorun ortalamaları arasında da çok küçük farklar söz konusudur. Tablo 13’de bir diğer sütun olan % 95 güven düzeyine göre alt ve üst sınır değerlerde bunu doğrular niteliktedir. Yani her bir bağımsız değişkene göre bağımlı değişken grup ortalamalarının alt ve üst sınır değerleri birbiri ile kesişmektedir. Bu da bize ortalamalar arasında fark olmadığını göstermektedir. Tablo 11 ve 12’de yer alan sonuçlar Tablo13’de yer alan sonuçlarla doğrulanmaktadır.

“Mezun olunan okul” ve “öğrenci sayısı” demografik değişkenlerine göre sınıf içi sorunların ortalama değerleri arasında önemli farklar olduğunu görmekteyiz. “Mezun olunan okul” değişkenine göre büyük sınıfların yönetiminde karşılaşılan en yüksek sınıf içi sorunları ortalama değerleri sırasıyla, “dersi dinlememek (4,712)”, “derse hazırlıksız gelmek (4,496)”, “yanındakilerle konuşmak (4,29)”; “öğrenci sayısı” değişkenine göre en yüksek sınıf içi sorunları ortalama değerleri sırasıyla “öğretmene karşı gelmek (4,5)”, “söz almadan konuşmak (4,17)”, “derste uyumak (3,61)” olduğu söylenebilir. Ayrıca % 95 güven aralığındaki alt ve üst değerler birbiri ile kesişmemektedir.

Tablo 13: Bağımsız Değişkenlerin Genel Ortalamaları Tablosu

Bağımsız Değişken	Bağımlı Değişken	Ortalama	Standart Hata	% 95 Güven Düzeyi	
				Alt Sınır	Üst Sınır
Yaş	K.Ç.S.G.	4,006	0,050	3,908	4,105
	D.K.Ç.	4,166	0,051	4,066	4,266
	S.İ.D.	4,077	0,045	3,988	4,166
	D.U.	4,007	0,058	3,894	4,120
Mesleki K.	S.S.K.K.	4,269	0,041	4,189	4,350
	S.İ.D.	4,109	0,043	4,024	4,194
	Y.K.	4,290	0,039	4,212	4,367
Mezun Olunan O.	D.H.G.	4,496	0,034	4,430	4,563
	D.D.	4,712	0,027	4,658	4,765
	D.U.	3,610	0,105	3,428	3,839
Öğrenci Sayısı	S.A.K.	4,170	0,068	4,101	4,205
	Ö.K.G.	4,500	0,076	4,351	4,649

Sonuç

Yapılan araştırma sonuçlarına göre ilköğretim okullarında görev yapan öğretmenlerin büyük sınıf yönetiminde karşılaştıkları sınıf içi sorunları sıralamada, vurguladıkları unsurlar şunlardır: Yanındakilerle konuşmak, söz almadan konuşmak, derse hazırlıksız gelmek, dersi dinlememek, arkadaşlarının dikkatini dağıtmak, arkadaşlarıyla tartışmak, arkadaşlarıyla kavga etmek en sık karşılaşılan sorunlar olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu sorunları sınıfı kirletmek, sorulan sorulara kayıtsız kalmak, derse geç kalmak, sınıf içinde dolaşmak, dersi kaynatmaya çalışmak, dersi kaynatmaya çalışmak sorunları izlemektedir. Kopya çekmek, okul demirbaşına zarar vermek, kapıyı çalmadan sınıfa girmek sıklık açısından üçüncü sırada olan sorunlardır. Derste uyumak, öğretmene karşı gelmek, cinsel tacizde bulunmak, dersi izinsiz terk etmek ise en alt düzeyde karşılaşılan sınıf içi sorunlar olarak belirlenmiştir.

Demografik değişkenlerin büyük sınıflardaki sınıf içi sorunları etkileyip etkilemediğinin, ya da istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık yaratıp yaratmadığının araştırma sonuçlarına göre; anlamlılık sütunundaki değerlere bakılarak, “yaş”, “mesleki kıdem” demografik değişkenleri için Ho hipotezi kabul, “mezun olunan okul”, “öğrenci sayısı” demografik değişkenleri için Ho hipotezi red edilir. Yani, “yaş” ve “mesleki kıdem” gruplarına göre sınıf içi sorunlara yaklaşım açısından gruplar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olmadığı, ya da “yaş” ve “mesleki kıdem” demografik değişkenlerinin öğretmenlerin büyük sınıfların yönetiminde karşılaştıkları sınıf içi sorunlara verdikleri tepkiler üzerinde etkili olmadığı saptanmıştır. “mezun olunan okul” ve “öğrenci sayısı” gruplarına göre gruplar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olduğu; bir başka deyişle, “mezun olunan okul” ve “öğrenci sayısı” demografik değişkenlerinin büyük sınıflarda yaşanan sınıf içi sorunlara öğretmen yaklaşımı üzerinde etkili olduğu görülmüştür.

Demografik değişkenlerin (bağımsız değişkenler), her bir sınıf içi soruna (bağımlı değişkenler) yaklaşım açısından ayrı ayrı bir farklılık yaratıp yaratmadığı (etkili olup olmadığı) ve kısmi (partial) eta sütunundan da etki dereceleri tespit edilmiştir. “yaş” ve “mesleki kıdem” bağımsız değişkenlerinin sınıf içi sorunların tümüne öğretmenlerin verdiği tepkiler açısından anlamlı bir farklılık yaratmadığı, anlamlılık değerlerinden (0,05’ten büyük) anlaşılmaktadır. “Mezun olunan okul” demografik değişkeninin “yanındakilerle konuşmak”, “derse hazırlıksız gelmek”, “dersi dinlememek” sınıf içi sorunları üzerinde etkili olduğu; “öğrenci sayısı” bağımsız değişkeninin ise “derste uyumak”, “söz almadan konuşmak”, “öğretmene karşı gelmek” sınıf içi sorunları üzerinde etkili olduğu saptanmıştır. Etki derecelerine (kısmi eta kare) bakıldığında; sınıf içi sorunlar üzerinde etkili olmadığı saptanan “yaş” ve “mesleki kıdem” demografik değişkenlerinin tüm değerleri 0’ a yakındır. “Mezun olunan okul” değişkeninin etkilediği sınıf içi sorunların etki dereceleri sırasıyla “derse hazırlıksız gelmek (0,855)”, “dersi dinlememek (0,834)”, “yanındakilerle konuşmak (0,631)”; “öğrenci sayısı” demografik değişkeninin etkilediği sınıf içi sorunların etki dereceleri sırasıyla, “öğretmene karşı gelmek (0,880)”, “söz almadan konuşmak (0,617)”, “derste uyumak (0,453)”tır. Yani “mezun olunan okul” demografik değişkeninin en fazla etkilediği sınıf içi sorunlar, “derse hazırlıksız gelmek”, “dersi dinlememek” ve “öğrenci sayısı” demografik değişkeninin en fazla etkilediği değişkenin ise “öğretmene karşı gelmek” olduğu saptanmıştır.

İlköğretim okullarında büyük sınıfların sınıf yönetiminde karşılaşılan sınıf içi sorunlara öğretmen yaklaşımının demografik değişkenlere göre ortalama değerleri dikkate alındığında; “yaş”, “mesleki kıdem”, değişkenlerinin sınıf içi sorunları ortalama değerleri arasında yüksek bir fark olmadığı ve güven aralık değerlerinin kesiştiği görülmektedir. Örneğin “yaş” bağımsız değişkeni için, en yüksek ortalama değer “Dersi Kaynatmaya Çalışmak (4,166)” iken en düşük ortalama değer “Kapıyı Çalmadan İçeri Girmek (4,006)” dir. Diğer sınıf içi sorunlar ortalama değerleri arasında da çok küçük farklar söz konusudur. % 95 güven düzeyine göre alt ve üst sınır değerlerde bunu doğrular niteliktedir. Yani her bir bağımsız değişkene göre bağımlı değişkenlerin grup ortalamalarının alt ve üst sınır değerleri birbiri ile kesişmektedir. Bu da bize ortalamalar arasında fark olmadığını göstermektedir.

“Mezun olunan okul” ve “öğrenci sayısı” demografik değişkenlerine göre sınıf içi sorunlara öğretmen yaklaşımının ortalama değerleri arasında önemli farklar olduğunu görmekteyiz. “Mezun olunan okul” demografik değişkenine göre en yüksek sınıf içi sorunları ortalama değerleri sırasıyla, “dersi dinlememek (4,712)”, “derse hazırlıksız gelmek (4,496)”, “yanındakilerle konuşmak (4,29)”; “öğrenci sayısı” değişkenine göre en yüksek sınıf içi sorunları ortalama değerleri sırasıyla “öğretmene karşı gelmek (4,5)”, “söz almadan konuşmak (4,17)”, “derste uyumak (3,61)” olduğu söylenebilir. Ayrıca % 95 güven aralığındaki alt ve üst değerler birbiri ile kesişmemektedir.

Kaynakça

- Akyüz, Y. (1992). "Öğretmen yetiştirme", 12. Milli Eğitim Şurası, 18-22 07.1988, Ankara: MEB TTK Başkanlığı.
- Aydın, A. (2000). "Sınıf Yönetimi", Alfa Kitabevi, İstanbul.
- Balkı, E. (2003). "Çağdaş Sınıf Yönetiminde Bilişim Teknolojileri ve Kullanımı", Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yönetim ve Organizasyon Ana Bilim Dalı İnsan Kaynakları Yönetimi Programı Projesi.Konya.
- Başar, H. (2003). "Sınıf Yönetimi", Ankara: Anı Yayıncılık.
- Celep, C. (2002). "Sınıf Yönetimi ve Disiplin". Ankara: Anı yayıncılık.
- Charles, C.M. (1992). *Building classroom discipline: from models to practice*. London, Longman.
- Demir, K. (2000). "Yönetimde Çağdaş Yaklaşımlar", Ankara: Anı Yayıncılık.
- Erden, M. (2005). "Sınıf Yönetimi", İstanbul: Alkım yayınevi.
- Güçlü, N. (1998). "Sınıfta Etkili Öğrenci-Öğretmen İletişiminin Kurulması", Gazi Üniversitesi GEF Dergisi. Cilt:18. Sayı: 2. (61-64).
- İlgar, L. (1996). "Sınıf Yönetimi". İstanbul: Beta.
- Jin, L. ve Cortazzi, M. (1998). "Dimensions of dialogue: large classes in China", International Journal of Educational Research, 29. p.739.
- Johnson R.A.; D.Wichern, (1998). 'Applied Multivariate Analysis' Prentice Hall., New Jersey.
- Karasar N.,(1998). "Bilimsel Araştırma Yöntemi", Nobel Yayın Dağıtım, Ankara, s:77-79.
- Kepenekçi, K.Y.,(2000). "İnsan Hakları Eğitimi", Anı Yayıncılık, Ankara.
- Özden Y.,(1999). "Eğitimde Yeni Değerler", PegemA Yayıncılık, Ankara.
- MEB. 2001 Yılı Başında Millî Eğitim. İnternetten 08 Nisan 2010'da elde edilmiştir: <http://www.meb.gov.tr>
- Öğülmüş, S. ve Özdemir, S. (1995). "Sınıf ve Okul Büyüklüğünün Öğrenciler Üzerindeki Etkisi." Eğitim Yönetimi Dergisi, Sayı: 2,s:261-271.
- Öztürk, B. (2003). "Sınıfta istenmeyen davranışların önlenmesi ve giderilmesi, Sınıf Yönetimi içinde". (Ed.) E. Karip, Ankara: Pegem,s. 138..
- Pehlivan, İ. (2002). "Alternatif Okullar", Ankara: Pegem A yayıncılık.
- Sarp, N. (2000). "Okullarda Çocuklara Uygulanan Disiplin Yöntemleri Ne Olmalıdır?." Çukurova Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, Cilt: 2, Sayı:18, s.116.

İlköğretim Okullarında Büyük Sınıfların Yönetiminde Karşılaşılan Sınıf İçi Sorunlara Öğretmen Yaklaşımı Üzerine Bir Araştırma

Seferoğlu, S. S. (2004). "Öğretmenlerin hizmetiçi eğitiminde yeni yaklaşımlar", Akdeniz Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 1,83-95.

Stevens, J.(1986). 'Applied Multivariate Statistics for Social Sciences', Lawrence, Erlbourn Associate,Inc.,New Jersey .

Thompson, D. ; S. Sharp, (1994). *Improving schools:establishing and integrating whole school behavior policies*, London, David Fulton Publishers.

Tezcan, M. (1998). "Toplumsal Değişme ve Eğitim". Ankara: Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Yayınları.

Tutkun, Ö. F. (2003). "Sınıfta Yerleşim Düzeni", (Ed. Z. Kaya). Sınıf Yönetimi. Ankara: Pegem A yayıncılık, s.139.

Uludağ, Z. ve Odacı, H. (2002). "Eğitim Öğretim Faaliyetlerinde Fiziksel Mekân", Millî Eğitim Dergisi, Sayı: 153-154.

Yaman, E. (2006). "Eğitim sistemindeki sorunlardan bir boyut: büyük sınıflar ve sınıf yönetimi", Gazi Üniversitesi Türk Eğitim Bilimleri Dergisi,261-274.

Yaman, H. (2009). "İlköğretim Türkçe dersi programının kalabalık Sınıflarda uygulanabilirliğine ilişkin öğretmen görüşleri", Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri, 9(1), 329- 359.

Yıldırım B. (2003). "Sosyolojik Yapı ve Öğretmenlik". (Ed. M. Karslı) Öğretmenlik Mesleğine Giriş-Alternatif Yaklaşım- Ankara: Öğreti Yayınları, s:261-274.

